

OHJA-arvioinnin loppuraportin liitetiedosto

Sisällys

1. Ohjaustoimijoiden työpajat 1
2. Oppilaan- ja opinto-ohjauksen vaikuttavuuden arviointi kouluissa ja oppilaitoksissa 2
3. OHJA-arvioinnin kyselyaineistojen taustamuuttuja-analyysit 5

1. Ohjaustoimijoiden työpajat

Ohjaustoimijoiden verkkotyöpajat järjestettiin huhtikuussa 2024. Työpajoihin osallistui opinto-ohjaajia perusopetuksesta, ammatillisesta koulutuksesta, perusopetuksesta, TUVA-, TELMA- ja Opistovuosi oppivelvollisille -koulutuksista sekä lukiokoulutuksesta. Osallistujia oli sekä yleisistä ammattioppilaitoksista sekä ammatillisista erityisoppilaitoksista. Lisäksi työpajoihin osallistui oppivelvollisuuden ohjauksesta ja valvonnasta vastaavia tahoja kunnista. Työpajoihin kutsuttiin osallistumaan ensisijaisesti oppilaan- ja opinto-ohjaajia niistä kouluista ja oppilaitoksista, joista OHJA-arvioinnissa kerättiin oppilaiden ja opiskelijoiden haastatteluaineistoa tai kyselyaineistoa henkilöstöltä keväällä 2023. Työpajoja järjestettiin yhteensä seitsemän, joista yksi oli ruotsinkielinen. Osallistujia oli yhteensä 44, ja he olivat kaikilta AVI-alueilta suomen- ja ruotsinkielisistä kouluista.

Työpajojen keskustelujen teemoina olivat yksilöllinen ohjaus sekä ohjaussuunnitelmat ja ohjauksen organisointi. Keskusteluja ohjaavat kysymykset olivat seuraavia:

Teema 1 Yksilöllinen ohjaus

1. Millaisia tarpeita yksilölliselle opinto-ohjaukselle tunnistatte työssänne?
2. Mitä yksilöllinen opinto-ohjaus työssänne sisältää?
3. Millaiset toimet perusopetuksen aikaisessa tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa olisivat tärkeitä, jotta ne tukisivat oppijoita toisella asteella?
4. Millaiset toimet oppilaan- ja opinto-ohjauksessa ovat tärkeitä, jotta oppivelvollisia ei putoaisi koulutuksista kuntien valvonnan ja ohjauksen piiriin?
5. Mitkä tekijät ovat tärkeitä yksilöllisen ohjauksen jatkumon näkökulmasta?

Teema 2 Ohjaussuunnitelmat ja ohjauksen organisointi

1. Millaisia suunnitelmia ohjaukselle organisaatiossanne on, ja miten ne on valmisteltu?
2. Miten suunnitelmat ja ohjauksen käytännön toteutus kohtaavat?
3. Miten muuten ohjausta johdetaan ja organisoidaan organisaatiossanne?

Keskustelut käytiin 2–5 hengen pienryhmissä, joissa yksi osallistujista kirjoitti muistiinpanoja ja arviointiryhmän jäsenet havainnoivat keskustelua ja tekivät muistiinpanoja. Työpajojen muistiinpanot muodostivat arviointiaineiston.

2. Oppilaan- ja opinto-ohjauksen vaikuttavuuden arviointi kouluissa ja oppilaitoksissa

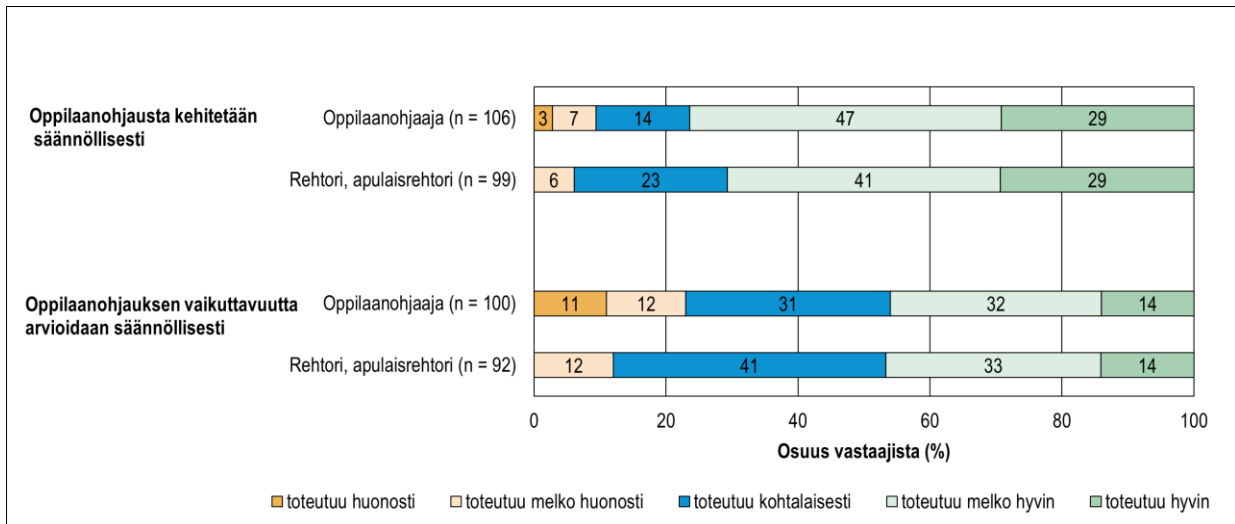
OHJA-arvioinnin kevään 2023 henkilöstökyselyssä eri koulutuksiin selvitettiin opinto-ohjauksen vaikuttavuuden arviointia kouluissa ja oppilaitoksissa. Kysymyksen alkusaate oli seuraava (perusopetuksen kyselyssä termeinä olivat oppilaanohjaus ja koulu):

Ohja-arvioinnissa opinto-ohjauksen vaikuttavuudella tarkoitetaan muun muassa opinto-ohjauksen ja siihen liittyvien järjestelyjen kykyä vastata oppijoiden yksilöllisiin tarpeisiin siten, että ohjaus on saavutettavaa ja se tukee oppijoiden toimijuutta ja opintoihin kiinnittymistä. Vaikuttavuutta voidaan tarkastella yksilötasolla, jolloin korostuvat oppijoiden tiedot ja taidot, jotka vaikuttavat heidän valmiuksiinsa tehdä omaan tulevaisuuteensa liittyviä valintoja. Laajasti vaikuttavuuden tarkastelu kohdentuu siihen, kuinka opinto-ohjauksella osana koulutusjärjestelmää edistetään oppijoiden yhdenvertaisuutta.

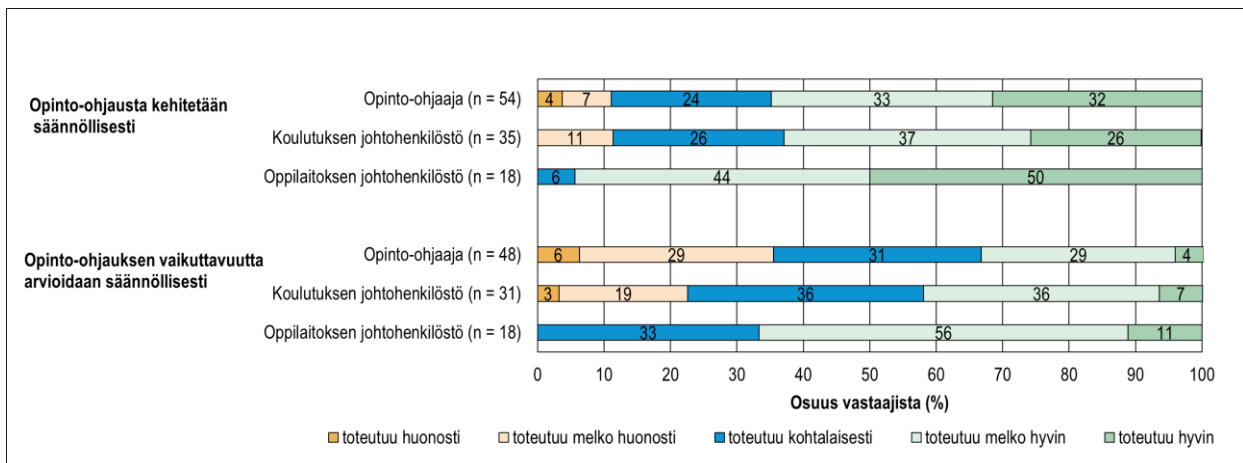
Kysymyksen alkusaatteessa vastaajia pyydettiin arvioimaan heidän kokemuksensa mukaan, miten opinto-ohjauksen vaikuttavuuden arviointi ja kehittäminen heidän oppilaitoksessaan toteutuu. Vastaajia pyydettiin arvioimaan seuraavia väittämiä asteikolla 1. toteutuu huonosti – 5. toteutuu hyvin:

- Oppilaan/Opinto-ohjauksen vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti.
- Oppilaan/Opinto-ohjausta kehitetään säännöllisesti.

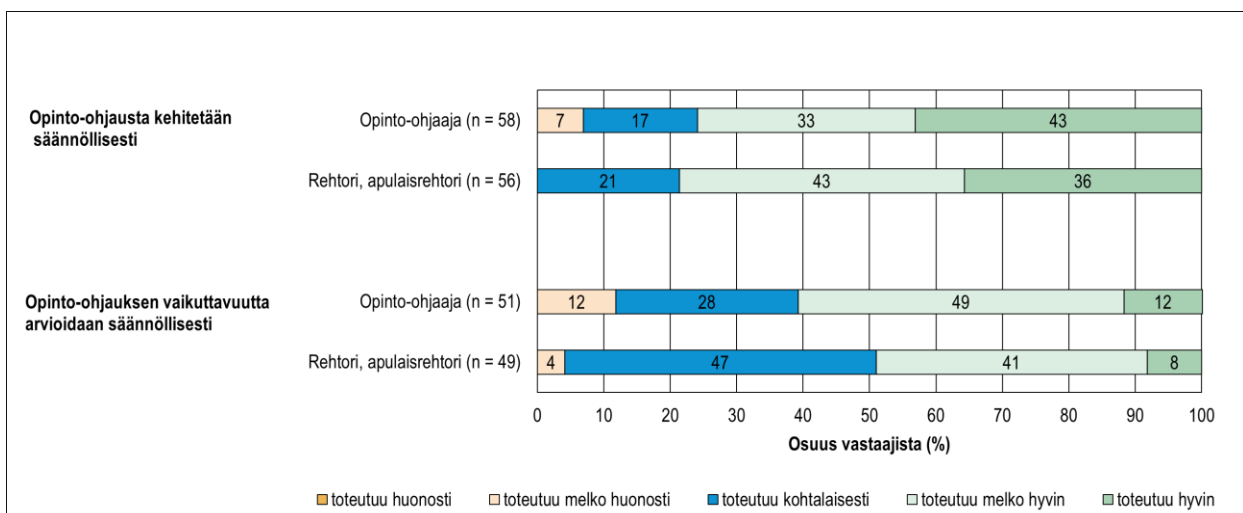
Vastauksia tarkasteltiin erikseen oppilaan/opinto-ohjaajien sekä koulutusten johtohenkilöstön kokemusten mukaan. Seuraavissa kuvioissa (Kuvio 1, Kuvio 2, Kuvio 3) esitetään vastausjakaumat perusopetuksen, ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden vastausten mukaan.

Kuvio 1. Arviot perusopetuksessa

Kuvio 2. Arviot ammatillisessa koulutuksessa

Kuvio 3. Arviot lukiokoulutuksessa

Oppilaan ja opinto-ohjauksen säännöllinen kehittäminen

76 % perusopetuksen ja lukioiden oppilaan- ja opinto-ohjaajista ja 65 % ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajista arvioi, että opinto-ohjauksen säännöllinen kehittäminen toteutuu melko hyvin tai hyvin. 70 % perusopetuksen rehtoreista, 63 % koulutuksen johtohenkilöstöstä ammatillisessa koulutuksessa ja 94 % ammatillisen koulutuksen johtajista ja 70 % lukioiden rehtoreista arvioi, että opinto-ohjauksen säännöllinen kehittäminen toteutuu hyvin tai melko hyvin.

10 % perusopetuksen oppilaanohjaajista, 11 % ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajista ja 7 % lukioiden opinto-ohjaajista arvioi, että opinto-ohjauksen säännöllinen kehittäminen toteutuu melko huonosti tai huonosti. Perusopetuksen rehtoreista 6 % ja ammatillisten oppilaitosten koulutuksen johtohenkilöstöstä 11 % arvioi, että opinto-ohjauksen säännöllinen kehittäminen toteutuu melko huonosti. Sen sijaan ammatillisten oppilaitosten johtajista ja lukioiden rehtoreista yksikään vastaaja ei arvioinut opinto-ohjauksen kehittämisen toteutuvan huonosti tai melko huonosti.

Oppilaan ja opinto-ohjauksen vaikuttavuuden säännöllinen arviointi

Perusopetuksen oppilaanohjaajista 46 % ja rehtoreista 47 % arvioi oppilaanohjauksen vaikuttavuuden säännöllisen arvioinnin toteutuvan melko hyvin tai hyvin. Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajista 33 %, koulutuksen johtajista 43 % ja oppilaitoksen johtajista 67 % arvioi opinto-ohjauksen vaikuttavuuden arvioinnin toteutuvan melko hyvin tai hyvin. Lukion opinto-ohjaajista toteutumisen oli arvioinut melko hyväksi tai hyväksi 61 % ja rehtoreista 49 %.

Perusopetuksen oppilaanohjaajista 23 % ja rehtoreista 12 % arvioi vaikuttavuuden säännöllisen arvioinnin toteutuvan huonosti tai melko huonosti. Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajista 35 %, koulutuksen johtajista 22 % ja oppilaitoksen johtajista ei yksikään arvioi toteutumisen huonoksi tai melko huonoksi. Lukion opinto-ohjaajista toteutumisen melko huonoksi tai huonoksi arvioi 12 % ja rehtoreista 4 %.

Vaikuttavuuden arvioinnin avokysymyksen vastaajajoukko

Vastaajia pyydettiin avoimessa kysymyksessä kuvailemaan heidän kokemuksensa mukaan, miten heidän koulussaan/oppilaitoksessaan arvioidaan oppilaan/opinto-ohjauksen vaikuttavuutta. Avokysymykseen vastasi yhteensä 343 henkilöä, joista 138 oli oppilaan- ja opinto-ohjaajia. Taulukkoon 1 on koottu avokysymyksen vastaajamäärät henkilöstöryhmittäin.

TAULUKKO 1. Vaikuttavuuden arvioinnin avokysymykseen vastanneet henkilöstöryhmittäin

	Perusopetus	Ammatillinen oppilaitos	Lukio	Vapaan sivistystyön oppilaitos (Opistovuosi- ja TUVA-koulutus)
Oppilaanohjaaja, opinto-ohjaaja	70	26	32	10
Aineenopettaja, ammatillinen- tai yhteisten tutkinnon osien opettaja	30	27	24	
TUVA- tai TELMA-opettaja		5	3	
Erityisopettaja	8	8	5	
Muu henkilöstö				11
Koulutuksen johtohenkilöstö		14		
Rehtori, apulaisrehtori, johtaja	30	9	20	11

3. OHJA-arvioinnin kyselyaineistojen taustamuuttuja-analyysit

OHJA-arvioinnin aineistoista tehtiin oppilaitosten tai kuntien kokoon, alueeseen ja opetuskieleen liittyviä taustamuuttujavertailuja. Analyyseissä havaittiin joitakin eroja, joiden suunta oli tyypillisesti se, että pienemmissä oppilaitoksissa tai kunnissa ohjaukseen liittyviä tekijöitä oli arvioitu myönteisemmin. Yhteydet eivät kuitenkaan olleet säännönmukaisia ja eri henkilöstöryhmillä saattoi olla erilaisia käsityksiä, jotka vaikuttivat analyysin tuloksiin muita taustamuuttujia voimakkaammin. Arviointiaineistoa ei ollut aina riittävästi kaikkien analyysien toteuttamiseen, esimerkiksi aineiston riittämätön alueellinen edustavuus haastoi AVI-alueiden välillä tehtäviä vertailuja. Ohjaukseen ja oppivelvollisuuslain uudistukseen liittyviä tekijöitä tulee jatkossa tarkastella näiden taustamuuttujien osalta muiden aineistojen avulla.